

1. Семенишин А. В. Господарські зобов'язання і договори у сфері діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2019. № 21. С. 220–229.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Каплюк М. В. Зміст господарських зобов'язань та підстави їх припинення. *Юридичні і політичні науки*. 2020. № 16. С. 364–371.
4. Мілаш В. С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання : монографія / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. 227 с.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Валерія ЖИЛЯК

студентка ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ПРАВО НА ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ
В АСПЕКТІ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЖИТТЯ**

Цікавим є те, що як право першого покоління право на життя не може бути реалізоване поза зв'язком із соціальноекономічними та колективними правами [1; 2]. Право на життя таким чином наповнюється соціальним змістом, трансформується в право на гідне життя, реалізація якого належним чином повинна здійснюватися державою.

Право на життя через свою природу посідає в системі інших прав основоположне системоутворююче місце. Гарантіями природних прав, серед них і права на життя, є певні законодавчі положення, які, багато в чому визначаються економічними умовами, рівнем розвитку правосвідомості, ідеологічними пріоритетами, розсудом законодавця тощо.

По суті, право на життя є одним із невід'ємних прав людини. Без дотримання цього права всі інші права не мають цінності та корисності для людини [3, с. 78; 4, с. 584].

Проблематика права на аборт і редукцію ембріона перетворилася на ядро більш масштабної ідеологічної боротьби, що торкається таких інститутів, як сім'я, материнство і батьківство, та для багатьох стала лакмусовим папером для визначення демократичності й соціальної, гуманістичної спрямованості суспільства. Кожна зі сторін цього ідеологічного протистояння опирається на ті самі принципи, проте надає їм власного тлумачення. Інколи складно відповісти, що є гуманнішим: заборонити аборт чи дозволити його [5, с. 20].

На думку К. О. Черевка: «Початковим моментом людського життя необхідно вважати момент появи будь-якої частини тіла дитини з утроби матері під час пологів (або при кесаревому розтині), коли є об'єктивна можливість завдати шкоду тілу дитини» [6, с. 7]. Багато медиків, правників, філософів, віруючих людей категорично відкидають таке розуміння початку життя.

Водночас не можна підтримати позицію, яка домінує в правничій літературі, коли плід не розглядається як особистість, і тому його кримінально-правова охорона неможлива. Він розглядається як частина тіла жінки (матері), а його захист здійснюється в межах захисту вагітної жінки. Початок кримінально-правової охорони життя людини повинен бути перенесений на стадію виникнення (формування) плоду. Згідно з ч. 6 ст. 281 ЦК України штучне переривання вагітності, якщо вона не перевищує 12 тижнів, може здійснюватися за бажанням жінки [7, с. 126]. У випадках, встановлених законодавством, штучне переривання вагітності може бути проведене при вагітності від 12 до 22 тижнів [8].

Ми підтримуємо позицію тих науковців, які визнають початком життя 14-й день після запліднення, а ембріон – дитиною. Це саме твердження ми знаходимо у рішенні Ради Європи з біоетики від 1996 р. [11]. Серед варіантів підходу до визначення точки відліку початку життя виділяють момент зачаття, різні періоди внутрішньоутробного

розвитку та, власне, народження. Водночас з релігійного погляду право на життя виникає від початку запліднення. За ст. 4 Хартії прав сім'ї від 22 жовтня 1983 р., аборт є прямим порушенням основного права людини на життя [12].

Правова легалізація абортів в Україні регулюється й Цивільним кодексом України [8; 15], Положенням про комісію Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів із питань охорони здоров'я обласних, Київських та Севастопольських міських державних адміністрацій із визначення показань для проведення операції (процедури) штучного переривання небажаної вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів [16], Наказом Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення» [17].

Перелік підстав, за наявності яких можливе штучне переривання вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів, визначено Кабінетом Міністрів України. Це підстави медичного і немедичного (соціального) характеру. Вказаний перелік виділено у зв'язку з тим, що з 12-го тижня ембріон стає плодом. Плід – це внутрішньоутробний продукт зачаття, починаючи з повного 12-го тижня вагітності (з 84-ї доби від першого дня останнього нормального менструального циклу) до вигнання/вилучення з організму матері [6]. У зв'язку з цим кримінально-правова охорона життя повинна починатися з моменту утворення плоду, тобто з 12-го тижня вагітності. Тоді у разі незаконного проведення абортів за вагітності понад 12 тижнів додатковим обов'язковим об'єктом стають відносини, що забезпечують безпеку майбутнього життя людини, а це, зі свого боку, підвищує суспільну небезпеку такого злочину.

Оскільки Україна як активний учасник глобалізаційних світових процесів формує доктрину в новому цивілізаційному вимірі, то видається актуальним дослідження штучного переривання вагітності з урахуванням правового досвіду закордонних країн. Таке запозичення ідеальної моделі, безумовно, позитивно вплине на процес побудови правової системи в Україні.

---

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141. URL : <http://www.rada.gov.ua>

2. Мікуліна М. М. Право на життя як складова приватності фізичної особи. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Право. 2013. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Choasp_2013_1_25.pdf

3. Слома В. М. Право на життя як особисте немайнове право фізичної особи. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2012. № 1. С. 77–81.

4. Белей О. В., Дулепа В. П. Право на штучне переривання вагітності в аспекті статей 2 та 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 584–587.

5. Чечерський В. І. Співвідношення права на життя та права на репродуктивний вибір у разі штучного переривання вагітності. *Правова позиція*. 2020. № 1(60). С. 17–21.

6. Черевко К. О. Кримінально-правова характеристика незаконного проведення абортів : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право». Харків, 2011. С. 20.

7. Павленко І. В. Незаконність як ознака злочину, відповідальність за який передбачена ст. 134 КК України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2012. Вип. 4. С. 125–129.

8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

9. Громовчук М. В. Право на штучне переривання вагітності в аспекті права людини на життя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2017. Вип. 47. Т. 1. С. 72–75.

10. Щирба М. Ю. Наукові дискусії щодо правового статусу ембріона людини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 6. Т. 1. С. 29–32.

11. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

12. Хартія прав сім'ї від 22 жовтня 1983 р. URL : <http://translate.google.com.ua/tra>.

13. Булеца С.Б. Момент виникнення правоздатності в цивільному праві України, Словаччини та Угорщині. С.Б. Булеца. *Науковий вісник УжНУ*. Серія Право. № 16. С. 92–95.

14. Федоршак І. М. Право на життя в контексті прав людини : матеріали шостого національного конгресу з біоетики з міжнародною участю (27–30 вересня 2016 р.) Київ, 2016. С. 43.

15. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page2>

16. Положення про комісію Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київських та Севастопольських міських державних адміністрацій з визначення показань для проведення операції (процедури) штучного переривання небажаної вагітності, строк якої становить від 12 до 22 тижнів від 24 травня 2013 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1101-13>

17. Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення : наказ Міністерства охорони здоров'я від 24.05.2013 р. № 423. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1095-13>

Iryna NIKITINA,
Tetiana ISHCENKO
Senior lecturers of Dnipropetrovsk
State University of Internal Affairs
(Dnipro city, Ukraine)

THE RIGHTS OF THE CHILD IN THE CONTEXT OF THE MODERN WORLD

Children not only have their own special needs, but often, unlike adult citizens, they need to protect their rights. The «World Constitution of the Rights of the Child» refers to the Convention on the Rights of the Child, adopted by the UN General Assembly on November 20, 1989 [1]. It brings together the full range of human rights – civil, political, economic, social and cultural rights – relating to children in one document. Since that time, almost all countries of the world have ratified the document. Article 41 of the Convention sets out the human rights that every child under the age of 18 has and must be protected and respected.

The Convention on the Rights of the Child lists four general core principles: the prohibition of unequal treatment, ensuring the interests of the child, ensuring the survival and development of the child and respect for the views of the child. These four principles are the foundations of the Convention and form the standard of a child-friendly society, under which every child can develop harmoniously, realizing all his abilities.

In Europe as anywhere in the world every child should enjoy the same rights and live free from discrimination of any kind. In the EU Strategy on the Rights of the Child addresses persisting and emerging challenges. It offers actions to protect, promote and ensure child's rights in the modern world.

Children's rights are promoted in EU by policies and EU legislation and supported by the Parliament in its work to ensure that the rights of the child are given all due consideration.

In the European Parliament there is the position of Coordinator whose primary duty is ensuring the promotion and protection of children's rights.

It is also responsible for guiding people experiencing parental child abduction and other cross-border family disputes, as well as advocating closer collaboration with the judicial and administrative bodies and promoting mediation in cross-border family matters.

The Coordinator on Children's Rights is responsible for:

- Acting as a central contact point to monitor and actively promote children's rights in EU policies, ensuring coherence and visibility of Parliament's actions in this area.
- Promoting cross-border mediation in international family disputes.
- Serving as a central information point for EU citizens in international parental child abduction or other cross-border family disputes.

The European Union adopted the Convention of the Rights of the child. The ratification of the Convention provides guarantees for children's rights, but it is not nearly effective enough in protecting them from the devastating effects of poverty on their development and well-being. According to EU estimates in 2017, 24.9 % of children were at risk of poverty and social exclusion, the highest levels observed in Bulgaria and Romania. Living with low incomes, insufficient to afford proper nutrition, access to healthcare, medicines, vaccination increase the obstacles for those children to maintain good health, as well preventing them from succeeding in education and professional life, breaking the circle of poverty.

Thirty years later, European countries still have a long path to walk to achieve full protection of children's rights. Stronger efforts and commitments are needed both from EU and